

RISBA PREDŠOLSKEGA OTROKA

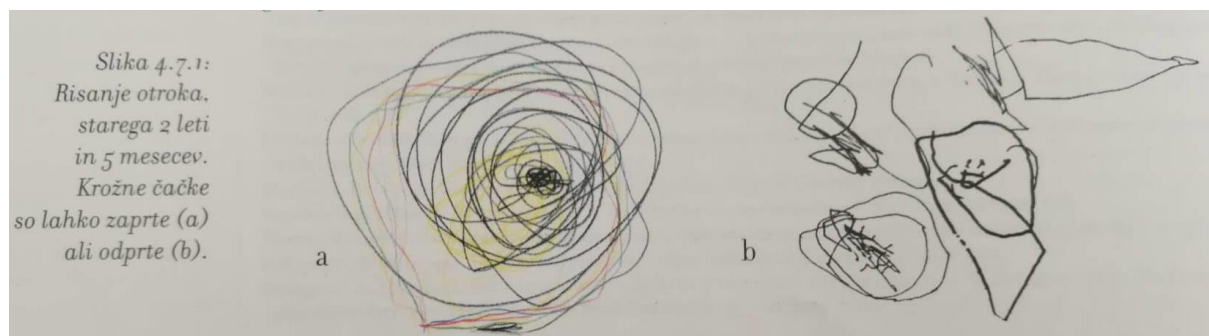
Razvoj otroške risbe je tesno povezan z razvojem otrokovega mišljenja, govora, socialnim in čustvenim razvojem. O razvoju otroške risbe govorimo od trenutka, ko otrok lahko drži pisalo (med 12. in 15. mesecem starosti). Razvija se do približno 11. leta.

Otroške risbe so s starostjo otrok vse bolj proporcionalne, realistične in vključujejo večje število elementov in detajlov. Ob tem pa je potrebno poudariti, da analize risb različno starih otrok kažejo na določene razvojne značilnosti, ki opredeljujejo različne razvojne stopnje v otrokovem likovnem izražanju.

RAZVOJNE STOPNJE OTROŠKE RISBE

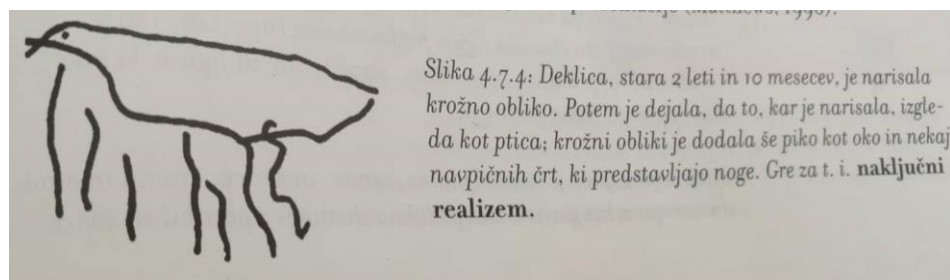
1. ČEČKANJE

Je razvojno najnižja stopnja risanja, tipična za otroke od 12. meseca do 3. leta starosti. Gre za drobno gibalno dejavnost, motorično igro, pri kateri otrok pušča na podlagi določene sledi, ki zlasti na začetni stopnji pomenijo sočasno dejanje in izraz. Otrokove čačke, ki ne predstavljajo nič določenega, so različne: navpične in vodoravne, krožne in sestavljene črte.

Otroci, stari od dve do tri leta, na različne načine povezujejo in kombinirajo črte ter na ta način prikazujejo različne vsebine. V ta namen rišejo različne vrste črt (ravne, krožne), različne smeri (vodoravne, navpične, poševne) in dolžine črt, uporabljajo močnejši ali šibkejši pritisk in različne povezave.

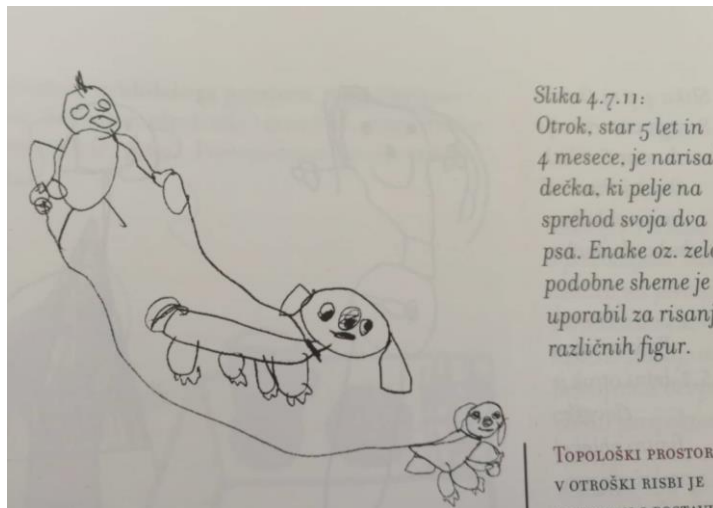
Prehod med stopnjo čečkanja in simbolno stopnjo risanja se imenuje **naključni realizem** in označuje otrokovo vedenje, da ima narisana oblika določen pomen oz. nekaj označuje.

2. SIMBOLNA STOPNJA

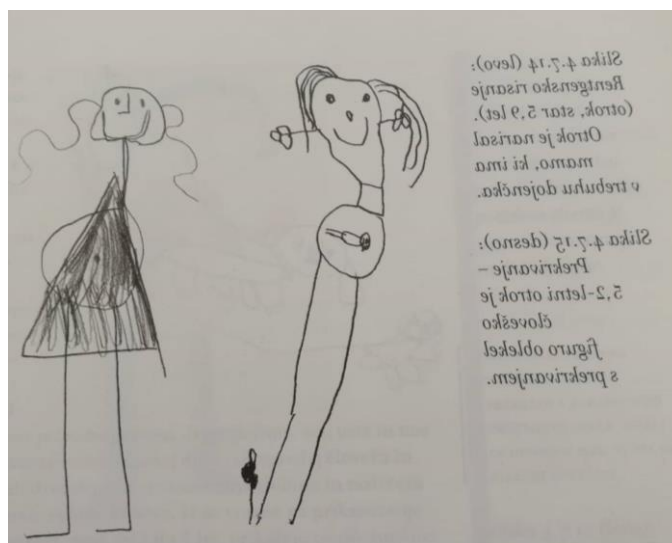
Otrok uporablja različne črte in oblike, ki jih riše, kot nosilce pomena oz. simbole.

Začetna stopnja simbolnega risanja je **predshematska stopnja (intelektualni realizem)**. Ta je značilna za otroke v starosti od 3 do 6 let. Otrokovske sheme so grobe in enostavne; različne sheme predstavljajo iste predmete oz. osebe ali pa otrok uporabi enako shemo za različne predmete. Otroci na isto risalno površino narišejo več prvin (npr. tri, štiri, šest), vendar jih ne zmorejo prikazati v ustreznih odnosih («brez reda razporejene po površini»).

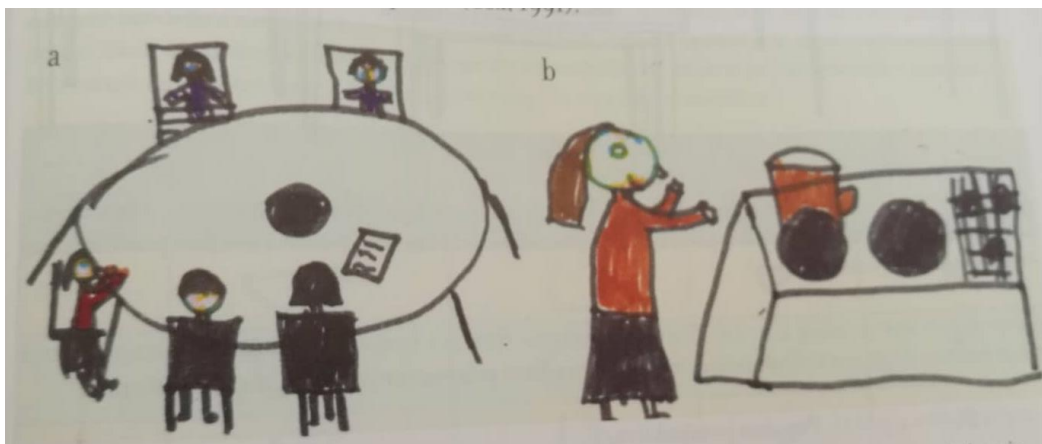

- **Načelo sosedstva oz. bližine prvin:** otrok predmete, ki so blizu, tako nariše, vendar ne upošteva velikosti,
- **Načelo ločevanja:** otrok s črto loči trup in noge pri človeški figuri ali z obkrožanjem prikaže, kar je znotraj nečesa,
- **Načelo reda:** otrok nariše npr. sonce zgoraj, drevo spodaj, a ne upošteva skladnosti, globine, perspektive.

Za to obdobje je značilna **rentgenska risba** (dojenček v maminem trebuhu, ljudje v avtu).

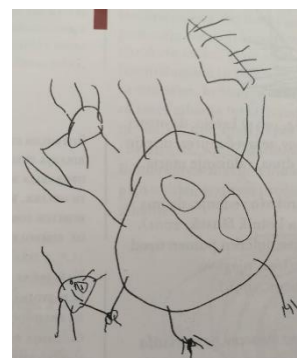
Sledi **shematska stopnja**, ki je značilna za otroke od 6 do 9 let. Na tej stopnji otroci že zmorejo razlikovati sheme za različne predmete, osebe in živali. Risanje je vedno bolj oprto na to, kar vidijo. Risbe postajajo celovite in opisujejo dogajanje v časovnem zaporedju, posamezne figure so v gibanju.

3. STOPNJA REALISTIČNEGA RISANJA

Prevladuje pri otrocih med 9. in 11. letom. Otroci rišejo predmete in figure, ki so vidno zelo podobni predmetom in figuram v resničnem okolju, in to z vidika uporabljene sheme, sorazmerja in odnosov med narisanimi prvinami, zmožnostjo prikazovanja tretje dimenzije in s tem globine – celotno risbo narišejo z določene perspektive in v njo smiselno vgradijo dinamiko.

Posebna oblika v razvoju otrokovega risanja je **risanje človeške figure**, ki poteka od začetnih spiralnih in krožnih čačk do popolnoma izdelane človeške figure. V starosti od dveh do treh ali štirih let otroci rišejo človeka kot glavonožca (relativno dolge spodnje okončine, nanje še zgornji okončini, vmesni del pa razume kot telo).

Otroci v starosti štiri, štiri in pol, narišejo glavo, telo in okončine. Prav risanje telesa, ki ga otroci narišejo različno, npr. kot krožno ali pravokotno obliko, črto, predstavlja prehod od risanja glavonožca k risanju konvencionalne človeške figure. Večina 5- in 6-letnih otrok že riše konvencionalno človeško figuro (slika levo), čeprav jo lahko narišejo tudi že 4-letniki, obenem pa tudi 5- ali 6-letniki lahko rišejo še glavonožca.

BARVE V RISBI

Mlajši otroci uporabljajo neobičajne in slučajno izbrane barve ter se pri tem ne ozirajo na njihovo realistično vrednost. Zanje je bolj pomembno prikazovanje oblik kot barv. Risbe štiriletnih otrok na primer že kažejo na to, da otroci tudi z barvami želijo nekaj reprezentirati. Pri petletnikih postane uporaba barv bolj odvisna od teme risanja, zato je prisotna tendenca k vse večjemu upoštevanju pravila, da imajo barve določen pomen oz. predstavno vrednost. Tako barve začnejo sodoločati pomen oblik in s tem dajejo podporo prostorskemu vidiku razporejanja različnih elementov v risbi.

PROSTOR

Prostor sodoloča razvojno obdobje otroške risbe. Zaznavanje in izražanje prostora sta v neposredni povezavi z otrokovim likovnim doživljanjem in izražanjem. Mlajši predšolski otrok prikazuje predmete, ljudi, živali tako, da jih razprši po celotni risalni površini brez vsakega reda in pri tem ne upošteva vertikalne in horizontalne smeri risalne površine, elemente pa razporeja enega ob drugega. Narisane predmete in figure ločuje od ozadja in jih postavlja v svoj prostor; tako se izogne potrebi po tem, da bi en narisani predmet posegel v prostor, ki ga že zavzema drugi. Poleg tega otrok figure razporeja glede na vsebino oziroma temo risanja na horizontalno linijo, drugo ob drugo, in sicer ne glede na njihovo velikost.

Viri:

- Gjerek, D. (n.d.). Razvojne faze predšolskega otroka ali kaj zmore vaš otrok pri določeni starosti?. Povzeto dne 6. 8. 2018 s <http://www.vrteckocevje.com/pdf/kaj-zmore-otrok.pdf>.
- Marjanovič Umek, L. (2004). Razvoj otroške risbe. V: L. Marjanovič Umek in M. Zupančič (ur.): *Razvojna psihologija* (str. 394-406). Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Marjanovič Umek, L. in Lešnik Musek, P. (2001). Otroška risba. V: L. Marjanovič Umek in M. Zupančič (ur.): *Razvojna psihologija: izbrane teme* (str. 86-108). Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za psihologijo.